

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs V. De propositione modali, & exponibili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

tera Petrum non currere, & Paulum non currere adstruens non sit affirmatiua, propterea, quod sit copulatiua. Rur us non omnem propositionem disiunctiuam eo ipso negatiuam esse, probari potest iisdem argumentis. quibus paulò supra probatum manet, non omnem copulatiuam hoc ipso esse affirmatiuam. Quocirca magnopere displicet Auerſa quæst. 26. logic. sect. 5. §. dicendum tamen est, docens, propositione coniunctam non esse affirmatiuam, aut negatiuam, eo quod partes, quibus coalescit, propositiones nimirum simplices, sint per se affirmatiue, aut negatiue, sed eo solum, quod copula eas necens sit copulatiua, vel disiunctiua, & per, &, aut, vel, expressa.

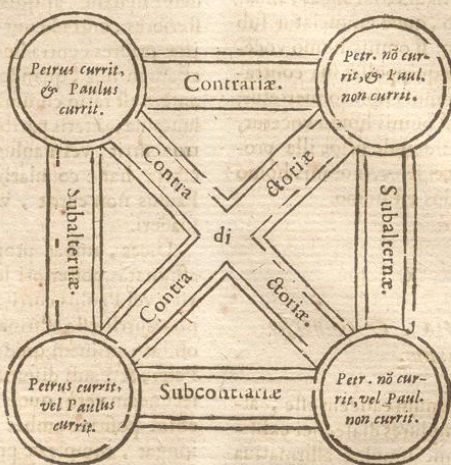
97

Quod ad propositionem contrariam attinet, hæ propositiones Petrus currit, & Paulus currit, Petrus non currit, & Paulus non currit contrariantur: at, si legem simplicium retinerent, contradictoriæ essent, cum hac oppositione gaudeant simplices, ex quibus coalescunt, simplicium, ergo & compositarum diuersæ sunt leges. Maior probatur: tum, quia ambæ ne-

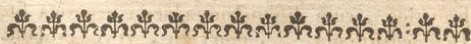
queunt esse simul veræ, bene tamen simul falsæ, ut intuitu constabit: tum, quia, si solus Petrus, & Paulus essent possibiles, hæ propositiones, Petrus currit, & Paulus currit, Petrus non currit, & Paulus non currit, æquipollerent his, omnis homo currit, nullus homo currit: quare contrariæ essent, & modo sunt: ex quo qualis similes contrarias esse, colligi potest.

Quod ad oppositionem subcontrariam spectat, hæ propositiones, Petrus currit, vel Paulus currit, Petrus non currit, vel Paulus non currit, subcontrariæ sunt: at contradictoriæ essent, si simplicium normam sequerentur, ergo: maior iisdem rationibus probari potest, quibus oppositio contradictoria, & contraria superius sunt probata. Tandem hæ, Petrus currit, & Paulus currit, Petrus currit, vel Paulus currit, & etiam hæ, Petrus non currit, & Paulus non currit, Petrus non currit, vel Paulus non currit, subalternæ sunt, ut colligi facile potest ex dictis deberent autem contradicere inuicem, si simplices æmulerentur.

98

Quod, si de complexis disparatis sermo sit, eas omnino legem simplicium retinere, non abnuerim: hæ namque, Petrus currit, Paulus currit, Petrus non currit, Paulus non currit, contradicunt inuicem, haud secus, ac simplices, ex quibus conflantur.

TRACTATUS V.

De propositione modali, & exponibili.

CAPVT I.

Quatuor propositionum modalium species declarantur.

Pro quo præmitto primò, propositionem modalem eam esse, cuius copula aliquo modo dialectico afficitur; ut Petrus possibiliter disputat, aut Petrum disputare, possibile est: propositionem verò de inesse, eam esse, cuius copula ab omni modo dialectico absoluitur, ut Petrus disputat. Præmitto secundò, modum propositionis dialecticum quadruplicem esse, pro quadruplici materia, vide-

licet possibili, contingenti, impossibili, & necesse, quam alij triplicem volunt, eo, quod possibile, & contingens coincidere videantur; verum possibile non repugnantiam essendi, contingens etiam non repugnantiam non essendi significat. Præmitto tertio, modalem, aliam esse compositam, cum dictum subiicitur, & modus prædicatur; quare ex dicto, & modo velut partibus principalibus ex æquo componitur; ut Petrum currere, est possibile: aliam diuisam, cum modus copulam afficit, quin subiiciatur, aut prædicetur ut quod: quare ex dicto, & modo æquè principaliter composita non est, ac proinde diuisa, ut Petrus possibiliter disputat: vel aliter; modus nominaliter sumptus modalem compositam, adverbialiter sumptus eam diuisam efficit.

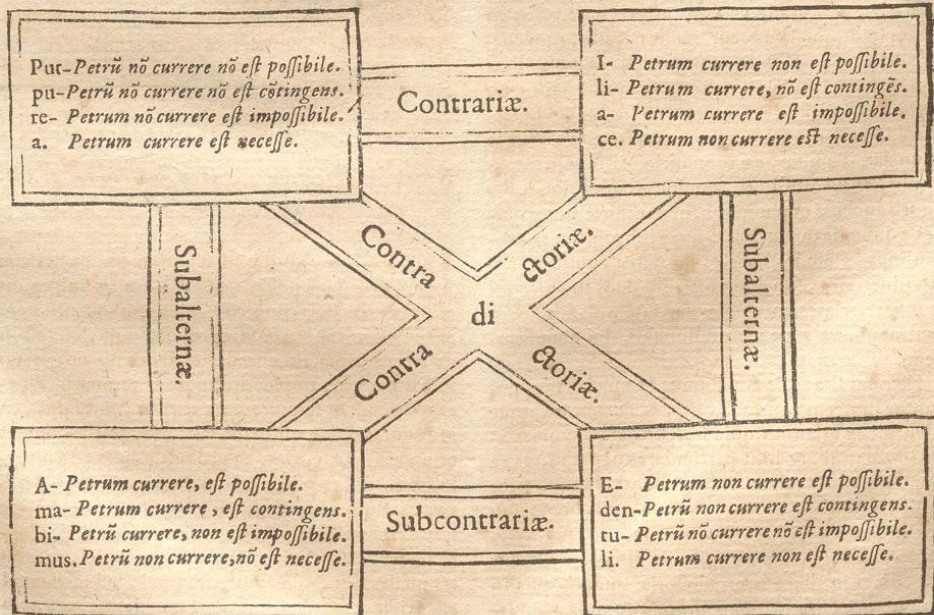
Præmitto quartò, præter quatuor modos commemoratos, alios duos à Petro Hisp. inuentos, videlicet verum & falsum, iure merito hic omitti, eo, quod propositiones, quas modificant suis de inesse quoad oppositionem, æquipollentiam, & reliqua æquiualeant: idem enim omnino est, *Petrum currere est verum*, ac *Petrus currit*: qua ratione modales diuisæ, seu aduerbiales, ut omnis homo possibiliter currit, omittuntur, eo, quod, spectata quantitate subiecti, suis de inesse per omnia æquipollent; spectata vero quantitate modi, à modalibus compositis, seu nominalibus non differant: ob id ipsum alia modales non dialecticæ aliis aduerbiis, & particulis commixtæ omitti solent. Præmitto quintò, quant-

tatem

titatem, & qualitatem propositionis modalis sumendam esse à quantitate, & qualitate solius modi, impossibile autem, & necessarium modi vniuersales, possibile, & contingens modi particulares sunt, videlicet, quia necesse, & impossibile simpliciter sumpta per omnes temporis differentias vniuersaliter vagantur: si enim Petrus simpliciter necessario currat, nunquam à cursu cessare poterit, & si impossibile est eum currere, in nulla temporis differentia currere poterit, quod autem possibile, & contingens est, non eo ipso semper possibile, & contingens erit. Rursus necesse, & possibile sunt modi affirmatiui, impossibile, & contingens modi negatiui, vt constat: quare hæc propositio, necessarium est Petrum non esse lapidem, est vniuersalis, & affirmatiua, quamuis dictum sit singulare, & negatiuum; videlicet, quia modus est vniuersalis, & affirmatiuus. Vt autem modus quantitatem, & qualitatem propositioni tribuat, satis est, vt virtualiter, & æquiuvalenter eam afficiat, esto non formaliter: vnde omnes propositiones æquiuvalentes superiori vniuersales affirmatiuæ censentur.

Præmitto sextò, aliud esse propositionem modalem esse quadruplicem, pro quadruplici materia, aliud eam esse in quadruplici materia; nam hoc secundum est falsum, cum omnes sint in materia remota, aut necessaria; secus vero illud prius. Quod ita suadeo: quoniam si quæ esset in materia contingenti, præcipuè hæc, Petrum currere, est contingens; at hæc est in materia necessaria. Præmitto vltimò, omnem modalem, seu compositam, seu diuisam resolui posse ratione subiecti, si id plura complectatur, in hunc modum: hominem currere est possibile: ergo Petrum, & Paulum, & ceteros currere, est possibile: nec non resolui etiam posse ratione suæ de inesse, hoc pacto, hominem esse animal, est necessarium: ergo hæc propositio est necessaria, homo est animal, vbi modalis propositio reducitur ad suam de inesse, atque in eam resoluitur quodammodò. Prior reductio, & resolutio communis est nostris modalibus, cum quibusvis aliis extra nostrum institutum: quoad posteriorem vero,

4. Figura.

1. Figura.

P. Lyncei Philosophiæ Tom. I.

2. Figura.

O 2

Æqui

maxima est vtrinque diuersitas: nam hæc modalis album fuit nigrum, est vera, vbi Petrus v.g. in instanti A, sit niger, & in sequentibus albelcat: & tamen ad suam de inesse reduci nequit. Hæc enim propositio, album est nigrum, nunquam fuit vera. Idem cernere est in hac propositione, *tempus totum fuit*, & aliis similibus, quas Sotus fusè commemorat.

Quatuor ergo sunt species propositionum modalium: Prima affirmat dictum, & modum: secunda negat dictum, & modum: tertia modum negat, & dictum affirmat: quarta modum affirmat, & dictum negat: quæuis earum æquipollet aliis tribus: singulæ autem quatuor æquipollentes, singulis dictionibus clauduntur: Dictiones sunt hæ: *Amabimus, Edentuli, Illæce, Purpurea*. Prima littera in quauis dictione denotat modum possibilem; secunda contingentem; tertia impossibilem; quarta necessarium. Deinde

E dictum negat, Ique modum, nihil A, sed V totum. Vnde in dictione Amabimus, primum A dictum affirmat, & modum, ac de solo modo possibile procedit, vt Petrum currere, est possibile: secundum A dictum, & modum pariter affirmat, & modum contingentem comprehendit, vt Petrum currere, est contingens: I. penultimum, affirmat dictum, & negat modum, atque complectitur modum impossibilem, vt Petrum currere non est impossibile: postremum V dictum, & modum negat, modumque necesse sibi vendicat, vt Petrum non currere non est necesse. Eadem ratione possunt reliquæ tres dictiones explicari.

CAPVT II.

Equipollentia, oppositio, & conuersio propositionum modalium.

Vo æquipollentiam propositionum eiusdem figuræ, seu dictionis, & earum oppositionem cum propositionibus alterius cuiusque dictionis, seu figuræ comprehendas, sequentem typum præ oculis habeto.

3. Figura.

Equipollentia primæ figuræ perspicua est, si enim cursus Petri est possibilis, cum possibile, non omnem, sed aliquam differentiam temporis, in quo res possit esse, amplectatur, ut supra monuimus; ergo in aliqua potest non esse, ergo est contingens: rursus, si est conringens, & possibilis; ergo non est impossibilis: demum, si non est impossibilis cursus sed contingens, & possibilis; ergo eius carentia potest non esse, eo nimirum existente; ergo non est necessaria. En quatenus equipollent Petrum currere esse possibile, esse contingens, non esse impossibile, & eum non currere, non esse necessarium: hæc autem quatuor ea dictione, Amabimus, eiusque quatuor propositionibus continentur, omnes ergo quatuor equipollent. Cæterarum dictionum, seu figurarum eadem est ratio, ut intuenti constabit. Scitè D. Anselmus lib. 2. cur Deus homo cap. 17. *quidquid namque cogitur esse, prohibetur non esse, & quod cogitur non esse, prohibetur esse: quemadmodum quod necesse est esse, impossibile est non esse, & quod necesse est non esse, impossibile est esse, & conuersim*: ubi ad equipollentiam propositionum modalium magna ex parte videtur alludere.

6 Oppositio etiam modalium est in propatulo: nam Iliace, & Purpurea, contrariè opponuntur, quod ita suadeo: hæc propositiones, Petrum currere, est necesse, & Petrum non currere, est necesse, quarum altera est in Iliace, altera in Purpurea, contrariæ sunt; siquidem in falsitate non opponuntur, secus vero in veritate, ut apertissimum est: at iis reliquæ equipollent: igitur omnes hinc inde suo ordine opponuntur, prima primæ, secunda secundæ, & sic de reliquis. Confirmatur, quia altera est vniuersalis affirmatiua, altera vniuersalis negatiua, & modum vniuersalem, saltem æquiualemter includit.

7 Rursus Amabimus, & Edentuli subcontrariè opponuntur. Nam hæc, Petrum currere, est possibile, Petrum non currere, est possibile, possunt ambæ esse veræ, secus vero simul falsæ; quod ambæ possint esse simul veræ, liquet, cum Petrus possit currere, & non currere, quod autem simul falsæ esse nequeant, non minus perspicuum est: Nam, ut secunda falsa sit, opus est, ut Petrum non currere sit impossibile, ac proinde ut eum currere sit necesse; eo autem ipso, quod eum currere sit necesse, eum currere debet esse possibile, cum necessitas possibilitatem includat: vnde prima propositio affirmans eum currere esse possibile, nequit esse falsa, supposita falsitate secundæ, quæ eum non currere esse possibile enunciat. Tum sic, eæ propositiones sunt in Amabimus, & Edentuli: igitur omnes propositiones his figuris inclusæ opponuntur subcontrariè, cum omnes equipolleant duabus, quas subcontrarias probauimus. Deinde Iliace, & Purpurea, cum sint modi vniuersales, subalternant alios duos modos, qui sunt particulares, eorumque veritatem, & falsitatem continent, ut expendenti liquebit. En oppositionem subalternam.

8 Demum Iliace, & Amabimus ex vna parte opponuntur inuicem contradictoriè, & Purpurea, atque Edentuli ex alia: tum, quia bini sunt modi vniuersales affirmatiui, & bini particulares negatiui, ut ex supra dictis dilucidum est: ergo contradicunt, sicut hæc de inesse, omnis homo currit, aliquis homo non currit: Tum, quia, hæc Petrum currere, est possibile, Petrum currere, non est possibile, altera in Amabimus, altera in Iliace, contradictoriæ sunt, & quia in veritate, & falsitate opponuntur, & quia æquiualemter his, Petrus potest currere, Petrus non potest currere, quas contradictorias esse, quis ambigat? at his

duabus duæ illæ figuræ equipollent; igitur Amabimus, & Iliace contradicunt; eadem est ratio de aliis duabus figuris.

9 Quod ad conuersionem modalium spectat, ex parte dicti, non modi conuertuntur hac ratione; Petrum currere, est possibile; ergo aliquod currens esse Petrum, est possibile: quare in earum conuersione regulæ conuersionis absolutarum locum habent. Qui autem conuersionem modalium velit distinctius, & magis in particulari explicatam, is adeat nostros Conimbricenses tom. 2. log. lib. 1. de prior. resolut. cap. 3. per totum.

10 Ut autem totam doctrinam huius capituli & præcedentis in compendium redigam, atque quantitatem, qualitatem, equipollentiam, oppositionem, & conuersionem modalium sub vno mentis aspectu proponam; en earum inprimis quantitatem, & qualitatem sequentibus versiculis clusam:

Omne necesse valet, valet impossibile nullus,

Contingens quidam hand, nec non possibile quidam. Videlicet, sicut, *omne*, est particula vniuersalis affirmatiua, ita, *necesse* modus vniuersalis affirmatiui; & quemadmodum, *nullus*, est syncategorema vniuersale negatiuum, ita, *impossibile*, est modus vniuersaliter negans, ac neganter vniuersalis; & quæ ratione hæc voculæ, *quidam hand*, & *quidam*, ita sunt institutæ, ut altera sit particularis negatiua, & altera particularis affirmatiua, ita similiter, *contingens*, ad instar prioris particulariter negat, & *possibile* ad instar posterioris particulariter affirmat. Equipollentia autem modalium quatuor illis figuris, Purpurea, Iliace, Amabimus, Edentuli, clauditur, sicut est superius explicatum.

11 Oppositio modalium sequentibus versiculis continetur, quos antiqui dialectici ad memoriæ fulcrum compoñere, quare licet ornatum in eis desideres, non tamen vilitatem qualem qualem.

Tertius est quævis semper contrarius ordo.

Sui tibi linea subcontraria prima secunda.

Tertius est primo contradictorius ordo.

Pugnat cum quarto, contradicendo secundus.

Prima subest quarta, vice particularis habens se.

Hæc habet ad seriem, se lege secunda sequentem.

Tandem conuersio modalium iisdem, quibus absolutarum conuersio regulis est metienda.

CAPVT III.

Nonnullæ obiectiones contra doctrinam traditam soluntur.

12 **R**ecentiores aliqui in communem doctrinam modalium à nobis traditam multis insurgunt argumentis: ac primò contrà earum quantitatem argumentantur ita: omnis propositio modalis est in materia remota, aut necessaria: at quævis propositio in his materiis amplectitur omnes temporis differentias, cum sit sempiternæ veritatis, aut falsitatis; igitur omnis propositio modalis complectitur omnes temporis differentias; ac proinde omnis est vniuersalis, & nulla particularis aut certè maior, aut minor extensio ad tempus, ad quantitatem modalium impertinens est, contrà, quam supra docuimus. Confirmatur, & declaratur: propositiones modales, quales quales sint, non existentiam rei, sed modum ei essentialem affirmant; at quod rei essentialia est, pro omni temporis differentia ei conuenit; igitur propositio modalis omnem temporis differentiam amplectitur

plectitur. Secundò, Petrum currere est contingens, Petrum currere non est contingens contradicunt, & altera propositio alteram falsificat, at nulla propositio particularis alteram particularem falsificat; igitur ambæ particulares non sunt, cum tamen ambæ per modum contingens procedant, ac per consequens hic modus particularis non est, uti semel, & iterum edocuimus: minor probatur in his propositionibus, aliquis homo currit, aliquis homo non currit, & reliquis similibus, quarum altera alteram non falsificat, cum ambæ sint particulares. Tertiò possibile, & contingens præcisè sumpta non magis hanc, quam illam temporis differentiam respiciunt ut compertum est; igitur per omnes vagantur, haud secus, ac necesse, & impossibile.

13 Ad primam rationem oppositam, & eius confirmationem respondeo, aliud est propositionem modalem respicere omnes temporis differentias: aliud modum à propositione seorsim sumptum eas respicere: illud prius tantum aduersarij conuincunt, & ad vniuersalitatem propositionis modalis non sufficit: aliàs etiam hæc, *de inesse*, Petrus est animal, esset vniuersalis, cum sit materia necessaria, ac proinde omnes temporis differentias amplectatur. Hoc posterius ad vniuersalitatem modi, ac proinde modalis satis est, ut constat, nec eius contrarium aduersarij conuincunt. Confirmatur, quantitas propositionis absolutæ à tota propositione non sumitur, aliàs hæc propositio, Petrus est homo non magis singularis, quam vniuersalis esset, cum de subiecto singulari prædicatum vniuersale affirmet, imo magis vniuersalis esset, cum omnes temporis differentias adequatè sumpta amplectatur: igitur similiter quantitas propositionis modalis non à tota ea sumitur, ut aduersarij nituntur, vnde propositio modalis & de inesse in eo differunt, quod hæc quantitatem à solo subiecto sumit, non vero à prædicato, modalis vero à solo prædicato, nimirum modo, non vero à subiecto, seu dicto; in eo verò conueniunt, quod neutra à tota propositione quantitatem sumat, quæ conuenientia ex illa differentia aperte sequitur.

14 Ad secundum tripliciter respondeo: primo, ut propositio aliqua sit vniuersalis, sufficit, ut modum vniuersalem æquiualeenter includat: at illa propositio, Petrum currere non est contingens, modum vniuersalem æquiualeenter inuoluit, cum æquiualeat huic, Petrum currere, non est possibile, ut ex figura, Iliace, constat: igitur est vniuersalis. Deinde esto ambæ modales particulares essent, adhuc contradicere possent, quamuis in absolutis aliter vsuenerat: quod à pari ita suadeo, duæ propositiones simplices singulares formaliter contrariæ esse nequeunt, & tamen duæ propositiones complexæ singulares formaliter contrariæ esse possunt, ut supra probauimus: igitur similiter quamuis duæ propositiones absolutæ particulares contradicere nequeant, tamen duæ propositiones modales particulares contradicere poterunt. Demum propositiones allatæ per modum, *contingens*, ambæ procedunt; sed aliter, & aliter: nam in prima nulla ei negatio proponitur, in secunda verò ei præponitur: vnde non mirum, quod, cum modus particularis sit, primam reddat particularem, secus vero secundam: qua ratione syncategorema, *aliquis*, cum particulare sit, nulla negatione præposita propositionem absolutam particularem reddit, negatione vero præposita vniuersalem reddit, ut cernere est in his contrariis, aliquis homo currit, non aliquis homo (seu nullus homo) currit.

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

Ad quartum respondeo: possibile, & contingens ob eam indifferentiam ad omnem differentiam temporis eam permissiue respicit, quia non repugnat possibile esse, & contingens non esse in quauis temporis differentia: at impossibile, & necesse ad omnem temporis differentiam, non solam indifferentiam, sed determinationem habent, quia repugnat impossibile esse, & necesse non esse in quauis temporis differentia: vnde positiue omnem, & quamuis respiciunt, sicut ad vniuersalitatem modi requiritur: ratio verò facta, non positiua, sed permissiuam amplitudinem probat.

Rursus contra æquipollentiam modalium ita arguunt: primo, plura sunt possibilia, & apta exsistere, quæ non sunt contingentia, & apta non exsistere, qualia sunt hominem esse animal rationale, Deum esse, & similia: igitur possibile, & contingens, seu, quod perinde est, propositiones eis affectæ non æquipollent, cuius contrarium supra edocuimus: Secundò arguunt in modo contingentia & necessaria: nam in dictione, *Purpurea*, prima, & vltima propositio, videlicet Petrum non esse equum non est contingens, Petrum esse equum est necesse, non æquipollent, cum altera sit vera, & altera sit manifeste falsa; posterior namque adstruit, Petrum esse necessariò equum, quo nihil magis falsum: prior vero, Petrum non esse contingentem non equum, hoc autem est verum, ut quod maxime; Petrus enim non contingentem, sed potius necessariò est non equus.

17 Resp. ad hæc in generali: sicut ad oppositionem contrariam satis est repugnantiæ in sola veritate ratione formæ, nõ ratione materiæ, qua ratione hæ propositiones, omnis homo est animal, nullus homo est animal sunt contrariæ: quia, licet simul falsæ esse nequeant, id ratione materiæ necessariæ prouenit, siquidem in aliqua materia, nimirum contingentia sub eadem forma possunt simul falsificari; ita similiter ad veram æquipollentiam sufficit, quod ratione formæ simul veræ, aut simul falsæ esse debeant, & quod in aliqua materia, nimirum contingentia, in veritate, aut falsitate necessario conformes sint, esto in materia remota, aut impossibili, seu etiam necessaria alia vera, alia falsa esse possit, sicut rationes adductæ probant.

18 Ad primum ergo sigillatim respondeo, distincto consequenti; non æquipollent in omni materia, concedo consequentiam; in aliqua materia, videlicet contingentia, nego consequentiam: & hoc ad veram, & simpliciter sumptam æquipollentiam sufficere, ex dictis constat. Ad secundum quamuis propositionum in *Purpurea* altera vera, altera falsa necessariò sit, id à materia, non à forma propositionum prouenit, cum in materia contingentia simul falsæ, aut veræ sub eadem forma sint, quod ad æquipollentiam sufficit: nota, in propositione modalis me loqui de materia contingentia solius dicti, non totius propositionis.

19 Aliter fortasse respondebit non nemo utrique argumento; contingens videlicet iuxta Aristotelem lib. 1. de priori resolut. cap. 3. & Collegium Conimbricense ibidem in textu littera D contingens tripliciter vsurpari: primò, ut perinde sit, ac necessarium; qua ratione dicitur contingere, ut Petrus, v.g. sit homo: secundò, ut sit idem, ac potens esse, & non esse, & ad vtrumlibet horum indifferens, iuxta superius cap. 1. disputata: tertiò, quatenus est idem, ac possibile: prima, & postrema vsurpatio est admodum impropria, media vero propria: quibus positis vtrumque argumentum factum hoc tantum

O 3 cõsclū

concludere, contingens in secundo sensu sumptum, nec passibili, nec necessario æquiuale, secus verò, si sumatur in primo, & ultimo sensu. Verum, cum de contingenti in secundo tantum sensu sermo sit in præsentiarum, quidquid de eo aliter usurpato adducitur, non est ad rem, nec difficultatem alleuat. Confirmatur: contingens in primo sensu non æquiuale modo necessario, sed est cum eo formaliter idem: simili modo se habet respectu passibilis, si sumatur in postremo sensu: at in secundo, & medio sensu neutri æquiuale iuxta hanc solutionem, ea ergo æquipollentiam modalium haud defendit: quocirca standum est ei, quæ à nobis est tradita.

20

Præterea contra modalium oppositionem ita opponunt primò: ad oppositionem contradictoriam, aut certe subalternam diuersa quantitas requiritur, at omnes modales sunt eiusdem quantitatatis. Secundò, omnes propositiones in Iliace ex vna parte, & Purpurea ex altera sibi æquipollent, quod idem de aliis duobus modis dempta vtriusque quarta dicendum est, vt intuenti constabit; ergo non opponuntur. Respondeo ad primum, diuersam esse modalium quantitatem, vt supra docuimus: deinde quamuis eadem esset, adhuc oppositionem contradictoriam, subalternam, & reliquas in eis locum habituras, sicut in singularibus de inesse eas locum habere supra probauimus. Ad secundum, quarta propositio in Purpurea, & quarta in Iliace, videlicet, Petrum currere est necesse, Petrum non currere, est necesse, de quibus expresse loquuntur, manifestè contrariæ sunt, non æquipollentes: nam simul veræ esse nequeunt; quo enim pacto simul cursus, & carentia cursus necessarij esse possunt: at simul falsæ sunt, cum Petrus neque necessario currat, neque necessario non currat: idem de reliquis apertè probari potest.

21

Tandem contra conuersionem modalium arguunt primò: hæc propositio est vera; necesse est, omne grammaticum esse hominem: & tamen hæc falsa; ergo necesse est, aliquem hominem esse grammaticum: similiter hæc est vera, necesse est, omne ridens esse hominem, & nihilominus hæc falsa, ergo necesse est, aliquem hominem ridere: item hæc propositio est vera; contingens est, aliquem hominem esse hominem albi, & tamen ista falsa, ergo contingens est, aliquem hominem album esse hominem; præterea hæc est vera, possibile est, nullum equum requiri ad equitandum, & nihilominus hæc est falsa, ergo possibile est, nullum requisitum ad equitandum esse equum: propositiones ergo modales non conuertuntur ex parte dicti iuxta regulas absolutarum: nam propositiones absolutæ, siue de inesse, si sunt vniuersales affirmatiuæ, conuertuntur per accidens: si particulares affirmatiuæ; simpliciter, si vniuersales negatiuæ; simpliciter itidem: his autem modis conuerti non possunt ex parte dicti propositiones modales, vt adducta suadent exempla. Arguunt secundò in modis negatiuis hæc propositio est vera, non est necesse, omne animal esse equum, & tamen hæc falsa, ergo necesse non est, aliquem equum esse animal: rursum hæc est vera, non est necesse, nullum equum esse animal, & nihilominus hæc falsa, ergo necesse non est, aliquod animal non esse equum: ex quibus etiam videtur manifestè sequi, propositiones modales haud esse conuertendas dicto tenus, iuxta absolutarum normam. Quod argumentum fieri potest eadem vi, si non modus necesse, sed possibile negetur, atque in propositionibus obiectis loco eius particularæ, non est necesse, substituatur hæc, non est possibile, vel est impossibile, vt intuenti constabit.

22

Ad primum argumentum respondeo nostram do-

ctrinam esse, regulas conuertendi, quæ tenent in absolutis, easdem vim habere in modalibus; si quæ autem non valent in absolutis, quid mirum, si in modalibus locum non obtineant? at exempla obiecta, si cuius sunt momenti, id conuincunt, propositiones absolutas, ac ratione suæ quantitatis, & qualitatis vniuersales affirmatiuas haud conuerti per accidens: item particulares affirmatiuas, & vniuersales negatiuas non conuerti simpliciter: nam hæc iuxta arguentes, aut certè eorum argumentum est vera, omne grammaticum est homo, non tamen sequitur: ergo aliquis homo est grammaticus: hæc etiam est vera, omne ridens est homo; nec propterea inferitur, quod aliquis homo sit ridens: ista similiter est vera, omnis homo albus est homo, non tamen hæc, aliquis homo est homo albus: pari modo iuxta eosdem, eorumve quidem argumentationem, hæc erit vera, nullus equus requiritur ad equitandum, non tamen hæc, nullum requisitum ad equitandum est equus: Haud ergo nobis oberit, si quæ respondent eiusmodi propositionibus absolutis modales nequeant per accidens conuerti ex parte dicti vniuersalis affirmatiui, aut simpliciter ex parte dicti, seu particularis affirmatiui, seu vniuersalis negatiui, sed potius vtramque conuersionem respuant. Deinde respondeo, exempla allata in propositionibus absolutis, adeoque in modalibus etiam nullius esse momenti, ac nihil concludere, sicut ostensum est supra, eo loci, quo sermo erat de conuersione propositionum absolutarum.

23

Posterior argumentum, quod, non, sicut prius in modis affirmatis, sed in modis negatis procedit, eatenus est priori melius, quod in propositionibus absolutis, earumque conuertendi regulis communiter ab omnibus admissis nullam patiatur instantiam. Sed tamen eius solutio est in expedito; etenim propositiones modales, in quibus negatur modus, æquipollent aliis, in quibus modus affirmatur: quocirca priores illæ reductæ ad has posteriores poterunt conuerti ex parte dicti, iuxta regulas absolutarum, etiamsi ita conuerti nequeant non reductæ ad æquipollentes suas, sed vt sunt usurpatæ, v.g. hæc propositio, quæ est vltima in Edentuli, necesse non est, omne animal esse equum, æquipollet huic primæ in eadem figura, non omne animal esse equum, siue quod instar est, aliquod animal non esse equum est possibile: hæc autem ita potest, ac debet conuerti per contrapositionem, aliquid non equum non esse non animal est possibile: item hæc vltima in Amabimus, nullum animal esse equum non est necesse, æquiuale huic eius primæ, aliquod animal esse equum, est possibile: hæc autem propositio eius figuræ primæ, conuerti sustinet simpliciter hoc pacto; aliquem equum esse animal est possibile. Eadem industria quæuis alia propositio modalis negatiua ex parte modi est conuertenda. Atque hinc liquet ad argumentum posteriori loco positum.

24

Et hæc de propositione modali: circa quam illud animaduertim, præter quatuor species hucusque à dialecticis assignatas, alias quatuor assignari posse, & debere, iuxta quatuor modos à communiter assignari solitis diuersos, videlicet bonum moraliter, malum moraliter, indifferens moraliter, & necessarium moraliter: quod ita suadeo, nam quatuor species communes propositionum modalium fundantur in quadruplici materia physica: sed materia moralis etiam est quadruplex: eodem ergo iure quatuor aliæ species debent in ea fundari: quarum tamen oppositionem, æquipollentiam, & conuersionem breuitatis studio missas facio.

CAPVT

CAPVT IV.

De propositione exponibili.

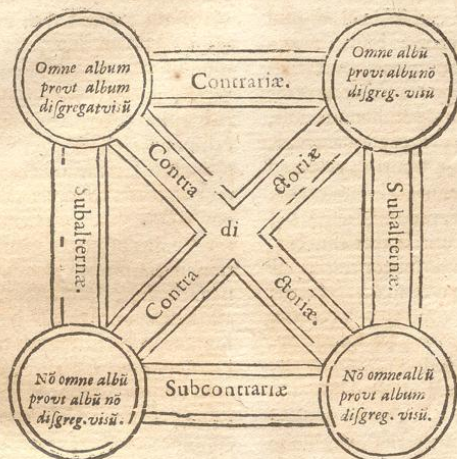
25

Propositio exponibilis strictè sumpta est, quæ ob adiectionem alicuius aduerbij, syncategorematis, aut similis particulæ quadam expositione indiget: exponens, siue expositiua est, quæ illam exponit. Prima species exponibilis est propositio exceptiua, quæ hac particula, præter, nisi, aliave eiusmodi constat, vt omne animal præter hominem est irrationale, cuius exponentes sunt, præiacens; videlicet, omne animal est irrationale, & aliæ duæ, nimirum, homo est animal, & non est irrationale. Pro huiusmodi autem propositionibus exceptiuis obseruandæ sunt sequentes regulæ dialecticis familiares: Prima ad earum expositionem spectat, & est huiusmodi; omnis exceptiua debet exponi per propositionem complexam ex duabus, quarum altera constet eodem subiecto recto, quo exceptiua, & altera eodem prædicato, non vero eodem subiecto recto, sed eodem obliquo, siue excepto: Secunda pertinet ad æquipollentiam exceptiua & exceptæ; & est talis; omnis propositio vniuersalis ex parte vera, & ex parte falsa exceptione suppositorum reddi potest vera, vt hæc, omne animal est irrationale, efficitur hoc modo vera, omne animal præter hominem est irrationale. Tertia tangit earum contradictionem, seu contrarietatem, & sic ha-

bet: omnis exceptiua copulatiue exponibilis repugnat suæ præiacenti, quam excipit, eamque falsificat, vt omne animal præter hominem est irrationale, reddit falsam hanc, omne animal est irrationale. Quarta attinet ad earum oppositionem subcontrariam, & subalternam, estque eiusmodi; omnis exceptiua copulatiue exponibilis, qualis est superius posita, infert duas propositiones inuicem subcontrarias, respectu vero exceptiua subalternas: tales sunt, aliquod animal est irrationale, aliquod animal non est irrationale, quæ inferuntur ex superiori illa exceptiua, videlicet, omne animal præter hominem est irrationale.

26

Secunda species propositionis exponibilis est ea, quæ dici solet reduplicatiua, & hac particula, quatenus, in quantum, provt, aliavè id genus afficitur vt album provt album disgregat visum. Exponi autem debet per propositiones, quarum altera sit specificatiua, eandemque rem, at sine reduplicatione affirmet, altera vero subiectum præiacentis, seu reduplicatæ formaliter sumptum adstruat esse causam, aut rationem formalem prædicati: quare data propositio exponitur ita, album disgregat visum, & albedo est ratio disgregandi. Porro autem reduplicatiua propositio est quadruplex, alia nimirum affirmatiua, tam verbi, quam modi, siue reduplicationis, alia negatiua vtriusque, alia affirmatiua modi, & negatiua verbi, alia è contrario negatiua modi, & affirmatiua verbi quarum exemplum & oppositionem quadruplicem sequens typus ostendit.

27

Hic illud aduertendum est, à reduplicatiua ad præiacentem, seu reduplicatam valere consequentiam, non è contrario, ac proinde, illam hanc continere, & subalternare: valet enim, album provt album disgregat visum, ergo album disgregat visum, at vi formæ non valet, album disgregat visum, ergo album provt album disgregat visum, alioqui sequeretur, dulce pro vt dulce disgregare visum, cum dulce absolute sumptum, lac videlicet, eum dissipet. Ultima, & potissima species exponibilis propositionis est exclusiua, ea nimirum, quæ afficitur hac particula, tantum, duntaxat, solus, præcisè, aliave simili. Duplex est, alia, quæ excludit solum prædicatum, vt Petrus est tantum dialecticus, alia, quæ subiectum, ac proinde totam propositionem, quæ in subiecto velut in basi fundatur, vt è conuerso, tantum Petrus est dialecticus; quæ exclusiua longè differunt, cum altera sit inadæquata, altera adæquata, & altera possit esse vera, altera falsa, vt adductis constat exemplis. Vbi magnopere notandum est, non præ-

dicatum exclusiua, nec ipsam exclusiuam excludi (nihil enim seipsum excludit) sed aliud prædicatum, quod exclusiuam, aut aliam similem possit ingredi, & aliam propositionem, quæ posset simul cum exclusiua formati. v. g. prima exclusiua, quam de extremo excluso Simulista nūcupant, non hoc prædicatum, *dialecticus*, sed hoc *musicus*, *nauta*, *miles*, *Theologus*, & aliud quoduis simile excludit: secunda vero, quam simpliciter exclusiuam vocant, non seipsam, sed hanc. Paulus est dialecticus, Ignatius est dialecticus, & alias similes reiecit. Rursus notandum est, vtramque exclusiuam excludere, aut rem, seu genera alietatis, aut numerum, seu genera pluralitatis: exemplum prioris est hæc, tantum elementa sunt quatuor: Exemplum posterioris, elementa sunt quatuor tantum.

28

Propositio exclusiua simpliciter talis, & adæquata, quadruplex est: alia pure affirmatiua, in qua verbum, & exclusio affirmatur, vt tantum homo currit: alia pure negatiua, in qua verbum, & exclusio ne-

O 4 gatus

gatur, vt non tantum homo non currit; alia affirmatiua exclusionis, & negatiua verbi, vt tantum homo non currit, alia affirmatiua verbi, & negatiua exclusionis, vt non tantum homo currit. Quam primam ita expono, homo currit, & nihil præter hominem currit: secundam vero sic; homo non currit, & præter eum aliquid aliud non currit: tertiam hunc in modum, homo non currit, & omnia alia præter eum currunt: quartam tali ratione, homo currit, & aliud ab homine currit.

29

Ab earum expositione, earum oppositio pender: cum enim omnes sint copulatiuæ, seruare debent leges copulatiuarum in opponendo à nobis superius traditas. Quocirca prioris, videlicet tantum homo currit, siue, quod perinde est, homo currit, & nihil aliud præter hominem currit, Contradictoria erit, vel homo non currit, vel aliquid aliud præter hominem currit. Contraria homo non currit, & aliud præter hominem currit, subalterna, vel homo currit, vel nihil aliud præter hominem currit; huius autem subalternæ, subcontraria est, vel homo non currit, vel aliud præter hominem currit; exponibilis enim, de qua sermo, non est vlla subcontraria, sicut non est huius v. g. omnis homo currit, alteriusve copulatiuæ: quod dictum puta, de quacunque alia exponibili. Secunda exponibilis, videlicet non tantum homo non currit, aut, quod instar est, homo non currit, & aliquid aliud præter hominem non currit, habet pro contradictoria hanc, vel homo currit, vel aliud præter hominem currit, pro contraria homo currit, & aliud præter hominem currit, pro subalterna, vel homo non currit, vel aliquid aliud præter hominem non currit: huius autem subalternæ subcontraria est vel homo currit, vel aliud præter hominem currit. Tertia exponibilis, scilicet tantum homo non currit, aut, quod in idem recidit, homo non currit, & omnia alia præter eum currunt, habet pro contradictoria, vel homo currit, vel aliud præter eum non currit, pro contraria, homo currit, & aliud præter eum non currit, pro subalterna, vel homo non currit, vel omnia alia præter eum currunt, huius autem subalternæ subcontraria est contradictoria nuper assignata, iuxta superius dicta. Quarta exponibilis, nimirum hæc non tantum homo currit, aut, quod iuxta est, homo currit, & aliud ab homine currit, habet pro contradictoria, vel homo non currit, vel aliud ab homine non currit, pro contraria homo non currit, & aliud ab homine non currit, pro subalterna, vel homo currit, vel aliud ab homine currit: huius autem subalternæ subcontraria ex dictis est perspicua. Vide caput vltimum tract. præcedentis.

30

Ad extremum hic adijcienda est regula D. Thom. 1. part. quæst. 31. art. 3. ad 5. *Dictio exclusiua* (vt eius verbis etiam vtat) *immobilizat terminum, cui adiungitur vt non possit fieri, sub eo descensus, pro aliquo suppositorum. Non enim sequitur, solus homo est animal rationale mortale, ergo solus sortes.* Atque ex hac doctrina colligit ibidem S. Doct. hanc propositionem esse veram, solus Deus creat, quin exinde sequatur, solum Patrem creare, nullamque aliam personam.

CAPVT POSTREMVM.

Quatenus alij de propositione exponibili sentiant.

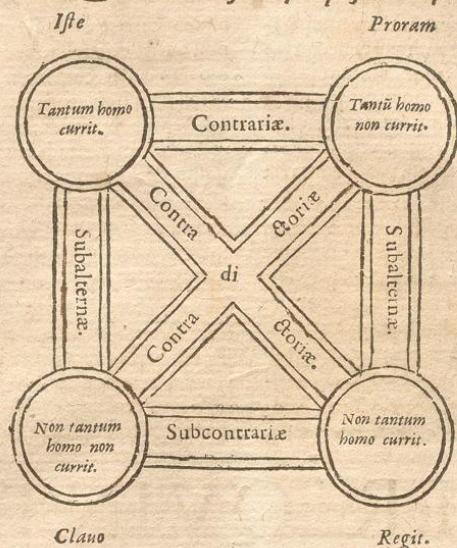
31

Quoad eius species priori loco explicatas, parum est dissidij inter nos, & alios auctores: Cæterum quoad tertiam eius speciem, nimirum propositionem exclusiuam, eiusque quatuor partes inferiores posteriori loco traditas, non pauci, nec parum à nobis dissident: aiunt enim inter illas inuicem, & mutuo comparatas omne genus oppositionis reperiri, nec ad earum exponibiles esse confugiendum, vt opponantur quatuor vulgaribus modis: Proinde aliter etiam eas exponunt, quam à nobis sunt expositæ, aliumque in eis memorandis, ac referendis ordinem seruant: hoc autem posterius animaduerto, non quod multum interfit, quenam earum dicatur prima, secunda, tertia; aut quarta; sed ne sit vlla confusio, aut equiuocationis occasio.

32

Dicunt ergo, sensum huius propositionis, tantum homo currit esse, aliquis homo currit & nihil præter illum currit: vnde eam explicant per dictionem, *iste*, eo, quod eius exponens, ac proinde virtualiter ipsa sit propositio complexa cohibens duas simplices, priorem videlicet particularem affirmatiuam, & posteriorem vniuersalem negatiuam, sicut prior, & posterior vocalis præfatæ dictionis denotat. Rursus sensus huius propositionis, non tantum homo currit, iuxta eos est, nullus homo currit, vel aliquod non homo currit: quare explicatur ab eis per dictionem, *regit*, eo, quod earum propositionum simplicium, quas virtute suæ exponentis continet, prior sit vniuersalis negatiua, & posterior particularis affirmatiua, prout altera, & altera vocalis eiusmodi dictionis indigitat. Præterea hæc propositio, tantum homo non currit de eorum sententia recidit in hanc, aliquis homo non currit, & omne aliud currit, adeoque explicari solet per *proram*, cuius prior vocalis significat primam propositionem simplicem eius complexæ esse particularem negatiuam, & posterior secundam esse vniuersalem affirmatiuam. Deinde hæc exclusiua, non tantum homo non currit, resoluitur ab eis in istam: omnis homo currit, vel aliquod non homo currit: quæ ergo est prioris simplicis vniuersalitas cum affirmatione, & posterioris particularitas cum negatione coniuncta, exponens ex vtraque complexa, adeoque exponibilis ipsa, per dictiunculam, *clauo*, ab eis declarari consuevit. Porro autem habita ratione non tam propositionum simplicium, quam nexuum, quibus inuicem coherent, ita sentiunt, *iste*, & *proram* esse modos vniuersales, eo, quod sint copulatiui, ad instar huius particulæ vniuersalis, *omnis*, & propositionis, quam afficit; *regit* verò, & *clauo* esse modos particulares; eo, quod sint disiunctiui ritu huius syncategorematis particularis, *aliquis*, & quam ingreditur propositionis. His statutis iuxta quatuor superiores dictiones, *iste*, *regit*, *proram*, *clauo*, sequentem quadrangulum formant, eoque quenam exponibilium illarum alteri, & quatenus opponatur, discerunt.

Verum

33

Verum hæc doctrina non placet : nam primò, hæc exponibiles singulares, tantum Petrus currit, non tantum Petrus currit, tantum Petrus non currit, non tantum Petrus non currit, hæc, inquam, qui possunt esse in quatuor illis dictionibus, *iste, regit, &c.* aut per eas illarum oppositio quomodo potest explicari? Etenim sensus primæ est, Petrus currit, & nihil aliud currit, ergo ea non est, in *iste*, cum huius modi prima sit, non singularis, sed particularis: sensus secundæ iuxta aduersarios erit, Petrus non currit, vel aliquid non Petrus currit, haud ergo esse potest in *regit*, cum iuxta exigentiam huius modi illius prima, non sit vniuersalis negatiua: sensus tertiar, Petrus non currit, & omne aliud currit, eaque adeo nequit esse in *prora*: sensus quartæ, Petrus currit, vel aliquid non Petrus currit, eaque proinde nequit esse in *clauo*. Non me latet, quosdam aduersariorum responsuros, has propositiones de subiecto singulari esse omnis oppositionis veræ incapaces: sed neque me latet, eos facile impugnari posse, ex dictis tract. præcedenti: quapropter huius solutionis vltiori impugnatione supersedeo. Idem argumentum fieri potest in exclusiuis, quæ sunt de subiecto vniuersali, vt tantum omnis homo currit, non tantum omnis homo currit, &c.

34

Argumentor secundo, quia vt optimè disputat P. Hurtadus disp. 4. summ. sect. 3. §. 58. si hæc propositio non tantum homo currit, siue non solus homo currit, deberet exponi, non per copulatiuam, sed per disiunctiuam quandam, pro eo, ac censent aduersarij, similiter hæc exclusiua, solus non sum, & quæuis alia id genus deberet exponi per disiunctiuam, non vero per copulatiuam: Consequens est absurdum, & contra illud Ioannis cap. 8. num. 16. *solus non sum, sed ego, & qui misit me, pater*: vbi Christus Dominus exclusiuam illam, solus ego non sum, exponit per hanc copulatiuam, ego sum, & pater meus est. Par autem est ratio eius exclusiue, quæ tam verbum, quam exclusionis notam negat: perperam ergo dicitur exclusiuarum vlla debere per disiunctionem exponi: cum ergo ab eiusmodi disiunctione earum pendeat oppositio, hæc nequiquam est admittenda, sicut adstruitur ab aduersariis.

35

Argumentor tertio; quoniam contrarij, si non omnes, at certè plerique, vt omne genus oppositionis tueantur inter propositiones typo superiori descriptas, docent, alias earum esse omnino, & simpliciter vniuersales, & alias eodem modo particu-

lares, estò vtralibet sint mixtæ ex propositionibus simplicibus, tum vniuersalibus, tum particularibus, videlicet propter nexum, qui, si copulatiuus est, secundum eos tribuit vniuersalitem solam, sin autem disiunctiuus, particularitatem: at hæc doctrinæ est parum verisimilis: primò, quia supponit ad oppositionem contradictoriam duarum propositionum nec non ad subalternam requiri, vt altera sit vniuersalis, altera particularis; ad contrariam. vt ambæ sint vniuersales, ad subcontrariam, vt particulares, hoc autem est à nobis impugnatum suo loco semel, & iterum. Secundò, quoniam vbi propositio complexa cõstat, vel formaliter, vel, quod est probabilius, virtualiter ex vna simplici vniuersali, & altera particulari, eo ipso est partim vniuersalis, partim particularis; tñ, quia quantitas propositionis est ex subiecto desumenda, vt ostensum manet tr. 3. c. 2. subiectum autè eiusmodi propositionis complexæ est duplex, alterum vniuersale, & alterum particulare: tum, quia non dicitur aliqua propositio complexa omnino, ac simpliciter affirmatiua, aut negatiua pro ratione nexus, sed potius respectu habito ad propositiones simplices, vt probatum est tract. 4. cap. 12. prope medium, aduersus Auerfam opinantem, omnem propositionem complexam, hoc ipso, quod copulatiua sit, affirmare, & quod disiunctiua, negare.

36

Argumentor quartò, quoniam luce clarius videtur, has propositiones, tantum homo currit, non tantum homo currit, ita comparatas esse vt ambæ ex æquo cursum hominis affirmant, quin differant, nisi in eo, quod altera, nimirum posterior affirmet cursum de aliis, prior vero eum neget: vt in simili docuit Augustinus lib. 6. de trinit. c. 7. *solum patrem dicimus patrem, non quia separatur à filio, sed, quia non simul ambo pater sunt*: ac Thomas 1. p. q. 31. art. 3. ad 2. *possumus enim dicere, tantum Sortes currit, id est nullus alius*. Atqui iuxta aduersarios aliter se res habet, & posterior earum propositionum negat de homine cursum, reicienda igitur est illorum opinio. Nec minus etiam euident apparet, has propositiones, tantum homo non currit, non tantum homo non currit, ita institutas esse, vt ambæ cursum hominis negent, aliarum vero rerum prior affirmet, & sola posterior deneget. At aduersarij sentiunt cursum de homine per posteriorem non negari, sed affirmari, debent ergo, vel ex hoc etiam titulo reici.

Tandem argumentor ex dictis: demus nullum hominem

hominem currere; tum hæc propositio, tantum homo currit erit falsa; affirmat enim hominem currere & nullus currit. Rursus hæc, non tantum homo currit, tum erit falsa; ait enim hominem currere & aliquid etiam aliud præter eum, cum tamen homo non currat: ratio à priori est, quia, ut propositio copulatiua sit omnino falsa, satis est, vnam duntaxat obiecti partem non se habere quemadmodum affirmatur: hand ergo opponuntur contradictorie, *iste, & regit*, cum contradictio nequeat esse inter propositiones simul falsitati obnoxias. Fac è contrario ho-

minem currere, tum hæc propositio, tantum homo non currit, erit falsa, nec non ista, non tantum homo non currit, cum iuxta veritatem vtriusque expositionem à nobis superius traditam, ambæ cursum inficientur hominis; *propterea* ergo, & *clauso* non opponuntur contradictorie, nisi vero contradictio possit esse inter propositiones simul falsas. Qui plura velit de exponibilibus, adeat Sotum lib. 4. Summul. Toletum lib. 3. Fonseca libr. etiam 3. Hurtadum disp. 4. Summul. sect. 13. & sequentibus.

LIBER QVINTVS

DE VERITATE MEDIATA, Sive Argumentatiua.

TRACTATVS I.

De veritate syllogistica.

CAPVT I.

Quid sit syllogismus, & quam eius forma.

PRIMA, & potissima species veritatis argumentatiuæ, siue argumentationis, & ad quam reducitur omnis alia; ut in progressu patebit, est syllogismus: unde non iniuria primum doctrinæ ordine sibi locum asserit. Syllogismus ab Aristotele 1. prior. c. 1. definitur oratio, in qua, quibusdam positis, aliud quidpiam ab iis quæ posita sunt necessario euenit, eo quod hæc sunt. Parum ab hac dissidet ea, quam tradit Aulus Gellius lib. 13. noctium Atticarum cap. 26. syllogismus est oratio in qua consensus quibusdam, & concessis, aliud quid, quam quæ concessa sunt, per ea, quæ concessa sunt, necessario conficitur. Nec non ea quam exhibet Clem. Alexand. 8. Strom. Nulla autem simplex, & prima oratio vocatur syllogismus, etiam si sit vera, sed est ad minimum composita ex tribus huiusmodi: duabus quidem ut, quæ sumuntur; propositionibus, una autem, ut conclusione. Porro autem triplicem hanc definitionem sequenti explano, mutato tamen genere remoto, oratione nimirum, in argumentationem, quæ certe syllogismi genus proximum est: Syllogismus est argumentatio, in qua ex duabus propositionibus tertia necessario sequitur; veluti omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal.

Quod autem ad secundam præfixæ quæstionis partem deueniam, eique satisfaciam, sicut forma domus v.g. in artificiosa partium eius dispositione sita

est, ita forma syllogistica collocanda est in artificio maioris, minoris, & conclusionis, quibus tanquam partibus syllogismus coalescit. Quæ propositio conclusio sit, & cur ita vocetur, perspicuum est; cum ea sola sit, quæ ex præmissis inferitur: quæ autem præmissarum maior sit, quæ minor, & cumnam eo nomine gaudeant, haud est exploratum adeo.

Prima sententia est P. Roderici de Arriaga disp. 3. summul. sect. 5. numer. 24. circa medium, & communiter eorum, qui tuentur quartam figuram à tribus Aristotelicis distinctam, quinam autem sunt haud ita post constabit. Item Scoti lib. 1. prior. q. 24. Soti lib. 5. Summul. c. 5. & 6. Tellezj disp. 16. log. sect. 3. n. 6. Hi omnes ergo censent, eam syllogismi propositionem esse maiorem, quæ prius tempore, & eam minorem, quæ posterius tempore profertur. Cæterum non placet hæc opinio: namque syllogismus mentalis maiore & minore constat: at in mente neutra præmissa aliam tempore antea uertit, quoties ambæ ad conclusionis assensum concurrunt; quod si maiorem, & minorem mentalem neges, eadem licentia syllogismum mentalem poteris inficiari. Rursus, quod vna propositio prius sit prolata quam alia, ad conclusionem inferendam parum confert, & quod aiunt, se habet omnino per accidens: at artificium præmissarum, quo alia maior, alia minor est, respectu conclusionis censetur esse per se, atque ad eam deducendam maximopere conferre: hoc ergo artificium in eo ordine prioris, & posterioris minimè consistit: Maior, nam quæ sequuntur sponte sua sunt perspicua, suadet: quoniam ubi propositiones eadem sint, quomodocunque proferantur, & siue vna prius tempore quam alia, siue è conuerso, eadem est identitas extremorum cum medio, quæ sola ad identitatem extremorum inter se in conclusione representatam per se, ut aiunt, se gerit, multumque conducit. Et quidem Arabes teste Sueffano. 1. prior. comm. 33. minorem primo loco ponebant: contra Latini & collocabant & his etiam temporibus collocant primo loco solam maiorem: at Græcis utraque positio fuit in usu: signum ergo est ordinem præmissarum penes tēpus esse omnino per accidens ad inferendā conclusionē.

Ad